Asst. Utd. Exam- 2007

CODE : BDT - II

000711

प्रश्नपत्रिका क्रमांक २

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग/मंत्रालय येथे चालणाऱ्या कामकाजासंबंधीचे विविध विषय

वेळ : ३ तास] **[कमाल गुण : १००**

सूचना : *(१) मंत्रालयातील लिपिकवर्गीय कर्मचाऱ्यांनी* ***विभाग "अ"*** *आणि* ***विभाग "ब"*** *या दोन्ही विभागातील सर्व प्रश्न सोडवावे. महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगातील लिपिकवर्गीय कर्मचाऱ्यांनी* ***विभाग "अ"*** *आणि* ***"क"*** *या दोन्ही विभागातील सर्व प्रश्न सोडवावे.*

(२) प्रश्नासमोरील ***अंक*** *गुण दर्शवितात.*

(३) ज्या क्रमाने ऐच्छिक प्रश्न सोडविलेले असतात त्या क्रमाने अपेक्षित प्रश्न संख्येइतक्या प्रश्नांची उत्तरे तपासली जातील व उर्वरित प्रश्नांची उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

(४) ***प्रत्येक विभाग सोडविण्यासाठी स्वतंत्र उत्तरपत्रिका वापरावी.***

(५) जरुर तेथे अनुच्छेद क्रमांकाचा उल्लेख करावा.

(६) उमेदवाराने परीक्षा-क्रमांक, आपल्या स्वत:च्या नावासह कोणतेही नाव, स्वाक्षरी, पत्ता अथवा त्याची ओळख दर्शविणारे कोणते ही चिन्ह/लिखाण उत्तर पुस्तिकेत करू नये, तसे केल्यास तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

विभाग - अ/Section - A

गुण

१. (अ) भारताच्या संविधानातील मूलभूत अधिकार विषद करा? ७

1. (a) Explain the Fundamental Rights in the Constitution of India. 7

किंवा/OR

(अ) भारताच्या संविधानानुसार नागरीकास प्राप्त स्वातंत्र्याचे अधिकार कोणते हे नमूद करून धर्म स्वांतत्र्याचा अधिकार अधिक स्पष्ट करा.

(a) What are the Rights of Freedom in the Constitution of India ? Explain the Right to Freedom of Religion in detail.

[उलटून पहा / Turn over

गुण

(ब) भारतीय संविधानातील राज्यानी अनुसरावयाच्या धोरणाची विविक्षित तत्वे कोणती ? तसेच राज्यामध्ये लोककल्याण संवर्धनपर समाजव्यवस्था प्रस्थापित करणे आणि अनुसूचित जाती, अनुसूचित जनजाती आणि इतर दुर्बलतर वर्ग यांचे शैक्षणिक व आर्थिक हितसंवर्धन करण्यासाठी राज्याने करावयाचे प्रयत्न या संबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा ? ७

(b) What are the certain principles of policy to be followed by the State ? Also explain the provisions for the State regarding to secure a social order for the promotion of welfare of the people and promotion of education and economic interest of Scheduled Caste and Scheduled Tribes and other weaker sections ? 7

किंवा/OR

(ब) राज्य धोरणाच्या निदेशक तत्वांची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा ?

(b) Explain the main feature of the Directive Principles of State Policy ?

(क) भारतीय संविधानातील मूलभूत कर्तव्ये कोणती ते स्पष्ट करा ? ६

(c) Explain the Fundamental Duties in the Constitution of India. 6

२. टिपा लिहा (***कोणतेही तीन*** सोडवा) : १५

2. Write notes on ***any three*** of the following : 15

(अ) सचोटी, कर्तव्यपरायणता इत्यादी राखण्यासंबंधीचे शासकीय कर्मचाऱ्याचे कर्तव्य.

(a) Duty of Government servant to maintain integrity, devotion to duty etc.

(ब) राजकारण आणि निवडणुका यांमध्ये सहभागी होणे.

(b) Taking part in Politics and Elections.

(क) वृत्तपत्रे किंवा आकाशवाणी किंवा दूरदर्शन यांच्याशी संपर्क ठेवण्यास प्रतिबंध.

(c) Prohibition against connection with Press or Radio or Television.

(ड) औद्योगिकेतर शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या संघटनेला मान्यता देण्याकरीता ठळक शर्ती.

(d) Main conditions for the recognition of Associations of Government Employees (Non-Industrial).

(इ) देणग्या.

(e) Gifts.

गुण

३. टिपा लिहा (***कोणतेही तीन***) : १५

3. Write short notes on (*any three*) : **15**

(अ) शासकीय कर्मचाऱ्याला त्याच्या पदनियुक्तीचे आदेश मिळेपर्यंत जेवढ्या कालावधीपर्यंत सक्तीने आदेशाची वाट पहावी लागते तो कालावधी कसा नियमित करतात.

(a) How to regularise the period for which a Government servant is required to wait compulsorily until receipt of his posting orders ?

(ब) कायमनियुक्तीकरिता किंवा सेवा चालू ठेवण्याकरिता शारीरिक पात्रता प्रमाण पत्राची आवश्यकता.

(b) Certificate of physical fitness a prerequisite for substantive appointment or continuance in service.

(क) कमी वेतन असलेल्या पदावरील बदली केव्हा अनुज्ञेय असते.

(c) When transfer to a post carrying less pay is permissible ?

(ड) कार्यमुक्त व कार्यमोचक शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या उपस्थितीत कार्यभार मुख्यालयामध्ये सुपूर्द करणे.

(d) Charge must be handed over at the headquarters, both relieved and relieving Government servants to be present.

(इ) सेवा पुस्तकामध्ये सर्व घटनांची व जन्म तारखेची नोंद करण्याची कार्यपद्धती.

(e) Procedure for writing the events and recording the date of birth in the service book.

विभाग-ब/Section - B

४. टिपा लिहा (***तीन पैकी कोणतेही दोन***) : १०

4. Write notes (*any two of the three*) : **10**

(अ) कार्य विवरणामध्ये आवक पत्रांची नोंद.

(a) Registration of incoming letters in worksheet.

(ब) अ, ब, क, ड यादी व वर्गीकरण/निंदणीकरण करण्याची पद्धत.

(b) A, B, C, D list and procedure of classification/weeding.

(क) वित्त विभागाची महत्वाची ५ कार्ये.

(c) State the important five (5) functions of Finance Department.

[उलटून पहा / Turn over

गुण

५. दोन किंवा तीन परिच्छेदात उत्तर द्या. (***पाचपैकी तीन लिहा***) : १५

5. Answer in *two* or *three* paragraphs (*any three of the five*) : 15

(अ) राज्य विधानमंडळाद्वारे विधेयक मंजूर करण्यात आल्यानंतर विधेयकाचे अधिनियमात रुपांतर करण्यासाठी कोणती कार्यपद्धती विहित करण्यात आली आहे ?

(a) State the procedure prescribed for converting, the bill passed by the State Legislature, in to an act ?

(ब) मंत्रिमंडळाचा सचिव कोण असतो ? त्याची नियुक्ती कोण करतो व त्याची कर्तव्ये कोणती आहेत ?

(b) Who is the secretary of the Cabinet ? Who appoints him and what are his duties ?

(क) राज्यमंत्रिमंडळापुढे कोणते प्रस्ताव सादर करण्यात येतात ? असे प्रस्ताव मंत्रिमंडळापुढे कशा प्रकारे सादर होत असतात ?

(c) What are the types of cases which are submitted to the cabinet ? What is the manner in which they are submitted to cabinet ?

(ड) प्रशासनिक विभागांनी कोणत्या प्रकरणी विधी व न्याय विभागाचा सल्ला घेणे आवश्यक असते ? सल्ला कसा मिळविता येतो ? याला अपवाद आहे काय ? एखादे उदाहरण नमूद करा ?

(d) State in which cases the administrative department should invariably consult law and judiciary department? Is there any exception? Please quote one example ?

(इ) राज्यपालांची वैधानिक शक्ती सविस्तार लिहा ?

(e) Explain the legislative power of Governor ?

६. (अ) मंत्र्यांनी वेळोवेळी विधानसभागृहात दिलेली आश्वासने, वचने व दिलेली हमी यांची छाननी करण्यासाठी महाराष्ट्र विधानसभा नियमात कोणती तरतूद केली आहे ? त्यानुसार कोणती कार्यपद्धती अवलंबण्यात येते ? ८

6. (a) State the provision of the Maharashtra Legislative Assembly Rules regarding scrutinising the assurances, promises and undertaking given by the minister from time to time on the floor of assembly ? What procedure is adopted in this behalf ? 8

किंवा/OR

गुण

(अ) अंदाज समिती स्थापनं करण्याचे उद्दिष्ट काय? समितीची रचना विषद करुन समितीच्या कामकाजाचे वर्णन करा?

(a) What is the object of establishing the estimate committee ? How the committee is constituted ? Also describe the functioning of committee ?

(ब) सार्वजनिक हिताशी संबंधित विषयावर विधान परिषदेत विचारण्यात येणाऱ्या प्रश्नांचे प्रकार किती आहेत? त्यामधील फरक स्पष्ट करा? ७

(b) State how many types of questions in the interest of public can be asked in the Legislative Council ? Distinguish amongst them ? 7

किंवा/OR

(ब) दुषित पाणी पुरवठ्याच्या कथीत कारणास्तव नागरीकांच्या आरोग्यास धोका निर्माण झालेला आहे ही बाब शासनाच्या निदर्शनास आणून उपाय-योजना करुन घेणे आवश्यक आहे अशी एखाद्या विधान परिषद सदस्यांची भावना झाली असल्यास त्याला हे प्रकारण कशा प्रकारे उपस्थित करता येईल?

(b) How a member of legislative council can draw attention of the Government for compelling it to take immediate measures in case he has come to believe, that the citizens are facing grave danger to their health due to unhygienic water supply ?

७. टिपा लिहा (***तीन पैकी कोणत्याही दोन***) : १०

7. Write notes (***any two of the three***) : **10**

(अ) राज्याचा महाअधिवक्ता (ॲडव्होकेट जनरल).

(a) The Advocate General.

(ब) विधान परिषदेची घडण व विधान परिषद सदस्यांच्या निवडणूका?

(b) Constitution of Legislative Council and election of Legislative Council Members.

(क) राज्यपालांच्या वैधानिक शक्तीवरील निर्बंध.

(c) The restriction on the legislative power of Governor.

गुण

विभाग - क/Section - C

[फक्त आयोगाच्या कामकाजासंबंधीचे घटक]

[For Working in the Commission's Office only]

सूचना : *प्रश्न ८ ची उत्तरे संविधानातील तरतूदींचा संदर्भ देऊन लिहावी.*

Answer question 8 giving reference to Constitutional Provisions.

८. (अ) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्षांची पदावधी समाप्तीनंतर संघ लोकसेवा आयोगाच्या सदस्यपदी नियुक्ती करण्यात आल्यास ती वैध होईल का हे संविधानातील तरतूदीआधारे स्पष्ट करा ? ५

8. (a) After completion of tenure Chairman of Maharashtra Public Service Commission is appointed to the post of Member of Union Public Service Commission. State whether such appointment will be valid and as per which Constitutional Provision ? **5**

किंवा/OR

(अ) राज्य लोकसेवा आयोगाच्या अध्यक्ष व सदस्यांची नियुक्ती व पदावधी याबाबत माहिती द्या.

(a) Give information regarding appointment and terms of office of the Chairman and Members of State Public Service Commission.

(ब) लोकसेवा आयोगाची संविधानिक कार्ये स्पष्ट करा ? ५

(b) Explain the Constitutional Functions of Public Service Commission ?

किंवा/OR **5**

(ब) राज्य लोकसेवा आयोगाचा वार्षिक अहवाल कोणाला सादर करण्यात येतो ? व त्यावर त्यापुढे कोणती कार्यवाही होते हे स्पष्ट करा.

(b) To whom the annual report of State Public Service Commission is submitted ? And what action is taken on it thereafter.

९. टिपा लिहा (***कोणतेही तीन***) : १५

9. Write short notes (***any three***) : **15**

(अ) कक्ष अधिकारी - विधीकक्ष-कामे.

(a) Work of Section Officer-Legal Section.

(ब) परीक्षापूर्व विभागाचे कामकाज.

(b) Work of Pre-examination Sections.

गुण

(क) माहिती अधिकार अधिनियम २००५ अंतर्गत अर्जदाराने माहिती मागण्याची पद्धत.

(c) The procedure to be followed by the applicant in demanding the information under Right to Information Act 2005.

(ड) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या वार्षिक अहवालाचे भाग किती व कोणते आहेत? तसेच अहवालाच्या परिशिष्ट 'ड' मध्ये कोणत्या माहितीचा समावेश असतो.

(d) How many and what are the sections of Annual Report of Maharashtra Public Service Commission ? Which information is included in Appendice 'D' of it ?

(इ) सरळसेवा प्रकरणी मुलाखतीसाठी उमेदवारांची संख्या मर्यादित करण्याचे प्रमाण व पद्धत.

(e) The ratio and procedure followed in shortlisting the number of candidates under direct recruitment for interview.

१०. (अ) पशुधन विकास अधिकारी वर्ग १ या पदाच्या ३७४ जागांकरिता नियुक्तीसाठी उमेदवारांची शिफारस करण्याबाबतचे पत्र शासनाकडे पाठविताना त्यात कोणत्या बाबींचा समावेश करणे आवश्यक आहे ते नमूद करावे. ५

10. (a) State the details to be incorporated in the recommendation letter to be sent to the Government for appointment of candidates to 374 posts of Live Stock Development Officer Class - 1. 5

किंवा/OR

(अ) अधिव्याख्याता शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय या पदाच्या विविध विषयाच्या १११ जागांचे सरळसेवेने भरतीकरीता वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग यांचेकडून मागणीपत्र प्राप्त झाले आहे. सदर पदाची जाहिरात देण्यापूर्वी कोणत्या बाबी तपासणे आवश्यक आहे ते स्पष्ट करा?

(a) A requisition for direct recruitment to 111 posts of Lecturer in various subjects under Government Medical College is received from Medical Education and Drugs Department. What scrutiny is required to be made before issuing advertisement for the said post ?

(ब) शासनसेवेतील सरळसेवेच्या पदांकरिता असलेल्या अपंग आरक्षणाचा लाभ घेण्यासाठी लागू असलेल्या अटी कोणत्या आहेत? सध्या अपंग आरक्षणाच्या अनुषंगाने सरळसेवेच्या जाहिरातीमध्ये कोणत्या तरतूदी करण्यात येतात? ५

गुण

(b) What are the conditions for getting benefit of reservation for Physically Handicapped persons for direct recruitment posts under Government ? What are the conditions mentioned in the advertisement of direct recruitment posts nowadays in accordance with Physically Handicapped reservation ? 5

किंवा/OR

(ब) शासनसेवेतील सरळसेवेच्या पदांकरिता असलेल्या अत्युच्च गुणवत्ताधारक खेळाडूंच्या आरक्षणाचा लाभ घेण्यासाठी सर्वसाधारण अटी कोणत्या आहेत? खेळाडूंकरिता आरक्षित पदाकरिता योग्य उमेदवार (मुलाखतीनंतर) उपलब्ध न झाल्यास रिक्त पदे कशी भरली जातात?

(b) What are the general conditions for getting benefit of reservation for Meritorious Sports person under Government for direct recruitment post ? How the vacant posts reserved for Meritorious Sports person are filled if suitable candidates (after interview) are not available for these posts ?

११. टिपा लिहा (***कोणत्याही तीन***) : १५

11. Write short notes (***Any three***) : **15**

(अ) परीक्षोत्तर विभाग.

(a) Post Examination Section.

(ब) आयोगाने परीक्षेच्या गोपनीय कामाकरीता नेमलेल्या चिकित्सक-परीक्षक आणि नियामक यांना द्यावयाचे मानधन व प्रवासभत्ता.

(b) The Honorarium and Travelling Allowance given to Reviewer and Moderator who are invited by the commission for confidential work of examination.

(क) माहिती तंत्रज्ञान कक्षातील कामे.

(c) Work done by Information Technology section.

(ड) जानेवारी व जुलै मध्ये वर्षातून दोनदा होणाऱ्या विभागीय परीक्षांची नांवे.

(d) Names of departmental Exams held twice in a year in the month of January and July.

(इ) आयोगातर्फे विज्ञापित होणाऱ्या पदांसाठी सध्याची अर्ज विक्रीपासून ते पुर्ण भरलेले अर्ज आयोगाच्या कार्यालयात पोहोचेपर्यंतची पद्धत.

(e) The procedure from sale of application form to receipt of application form duly filled in commissions office adopted nowadays for posts advertised by the commission.

- o O o -